

PM Rotel V (Dnr KS 2018/1520)**Teckenspråkets juridiska status**

Brev/skrivelse från kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Brev/skrivelse anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i denna promemoria.

Föredragande borgarrådet Daniel Helldén anför följande.**Ärendet**

Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor har i ett brev/skrivelse till kommunstyrelsen föreslagit att en översyn görs och riktlinjer utformas för teckenspråkets ställning, utvecklande och främjande inom staden. Detta då uppfattningen är att staden saknar grundläggande kunskap om teckenspråkets ställning samtidigt som staden har ett ansvar för att teckenspråket främjas och utvecklas. Särskild vikt bör enligt rådet ägnas åt hur det säkerställs att teckenspråkiga barn, eller barn till teckenspråkiga föräldrar, får sina rättigheter tillgodosedda.

Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor har inte formell rätt att lägga skrivelse till kommunstyrelsen, men kommunstyrelsen har valt att behandla den som en skrivelse.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, arbetsmarknadsnämnden, kulturnämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden, äldrenämnden, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Spånga-Tensta stadsdelsnämnd och Södermalms stadsdelsnämnd.

Arbetsmarknadsnämnden har avstått från att svara på remissen då frågan gällande teckenspråk inte är fråga som ligger inom arbetsmarknadsnämndens särskilda ansvarsområde, och därför inte kan bidra med särskilda kunskaper eller förslag i frågan.

Stockholms Dövas Förening (SDF), Hörselskadades förening i Stockholm (HRF Stockholm), Stockholms Dövas Ungdomsråd (SDUR), Förbundet Sveriges Dövblinda Stockholm och Gotlands län (FSDB Stockholm och Gotlands län), Handikappföreningarnas samarbetsorgan i Stockholms stad (HSO Stockholms stad) och Unga Hörselskadade i Stockholms stad (HiSUS) och Unga Hörselskadade Stockholm och Gotland (UHiS och HiSUS) har på eget initiativ inkommit med ett gemensamt yttrande.

Stadsledningskontoret håller med kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor att teckenspråkets ställning, utvecklande och främjande inom staden är en viktig fråga. Alla stockholmare oavsett funktionsförmåga ska

tillförsäkras integritet, självbestämmande och möjlighet att kunna delta på lika villkor i samhällets gemenskap. Genom att bättre inkludera personer med funktionsnedsättning utvecklas Stockholm och blir en bättre stad.

Kulturnämnden ser förslaget om en översyn av teckenspråkets status i staden, främjande och utveckling som positivt. Genom en översyn kan staden få en lägesbeskrivning och ett underlag för att förbättra arbetet. Översynen kan också visa på samordningsvinster mellan stadens förvaltningar vad gäller utveckling och främjande av teckenspråket i staden då detta är ett ansvar för det allmänna.

Socialnämnden ställer sig i huvudsak positiv till förslaget om översyn av teckenspråkets ställning, utveckling och främjande inom staden. När översynen är gjord är det möjligt att ta ställning till om riktlinjer behöver utformas.

Utbildningsnämnden anser att en helhetsbild av stadens arbete med att synliggöra, utveckla, informera och sprida kunskap om svenskt teckenspråk är viktig ur ett barn- och rättighetsperspektiv. Svenskt teckenspråk har enligt språklagen motsvarande ställning som de nationella minoritetsspråken. De bestämmelser i språklagen som gäller för minoritetsspråken gäller också det svenska teckenspråket. Språklagen innebär därmed en förstärkning av det svenska teckenspråkets ställning.

Äldrenämnden anser att det finns behov av att se över teckenspråkets ställning, utvecklande och främjande i staden. När översynen är gjord är det möjligt att ta ställning till om riktlinjer behöver utformas. Äldrenämnden ser att det finns ett behov av ökade kunskaper om döva och dövblindas behov och livssituation.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd håller med om att det är en viktig fråga och en viktig målgrupp att arbeta med. En översyn av teckenspråkets ställning, utvecklande och främjande ligger i linje med pågående arbete kring stadens program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd anser att det är en viktig fråga och en viktig målgrupp att arbeta med. En översyn av teckenspråkets ställning, utvecklande och främjande ligger i linje med pågående arbete kring stadens program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning.

Södermalms stadsdelsnämnd ser positivt på förslaget att staden genomför en översyn över teckenspråkets ställning, utvecklande och främjande inom staden. Först när en översyn är gjord är det möjligt att ta ställning till om riktlinjer behöver utformas.

Stockholms Dövas Förening (SDF), Hörselskadades förening i Stockholm (HRF Stockholm), Stockholms Dövas Ungdomsråd (SDUR), Förbundet Sveriges Dövblinda Stockholm och Gotlands län (FSDB Stockholm och Gotlands län), Handikappföreningarnas samarbetsorgan i Stockholms stad (HSO Stockholms stad) och Unga Hörselskadade i Stockholms stad (HiSUS) och Unga Hörselskadade Stockholm och Gotland (UHiS och HiSUS) anger att deras erfarenhet är att staden saknar grundläggande förståelse och kunskap om sitt ansvar avseende teckenspråket och gentemot teckenspråksanvändare. Staden bör därför upprätta en översyn om hur teckenspråket ska främjas som språk samt hur staden säkerställer att teckenspråkiga individer får sina rättigheter tillgodosedda inom ramen för det som åligger kommunen.

Mina synpunkter

Jag instämmer med kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor att teckenspråkets ställning, utvecklande och främjande inom staden är en viktig fråga.

Alla stockholmare oavsett funktionsförmåga ska tillförsäkras integritet, självbestämmande och möjlighet att kunna delta på lika villkor i samhällets gemenskap. Det är angeläget att identifiera och systematiskt avlägsna det som motverkar delaktighet i samhället och ett självständigt liv. Stadens mål är att vara en levande och socialt hållbar stad, där alla är delaktiga i samhällsutvecklingen utifrån sina egna förutsättningar. Genom att bättre inkludera personer med olika funktionsnedsättningar utvecklas Stockholm och blir en bättre stad.

Många personer har teckenspråket som modersmål och i många fall är det enda tillgängliga språk för att kunna ha en fullvärdig kommunikation, och se till att få tillgång till sina rättigheter. Teckenspråket är alltså inte bara ett språk "bland andra" för att kommunicera, utan ett språk för delaktighet och för att leva ett liv på lika villkor i samhället. Därför har teckenspråket har en särställning i det svenska samhället genom språklagen (SFS 2009:600).

Den som är döv eller hörselskadad eller av andra skäl har behov av teckenspråk ska ges möjlighet att lära sig, utveckla och använda det svenska teckenspråket. Lagen reglerar även det allmännas ansvar för att den enskilde ges tillgång till språk samt språkanvändning i offentlig verksamhet. Alla statliga och kommunala myndigheter och andra offentliga organ har en skyldighet att skydda och främja det svenska teckenspråket.

En helhetsbild av stadens arbete med att synliggöra, utveckla, informera och sprida kunskap om svenskt teckenspråk är viktigt, inte minst ur ett barn- och rättighetsperspektiv. Kommunstyrelsen beslutar därför att en översyn av teckenspråkets ställning, utvecklande och främjande inom staden ska göras inom ramen för det arbete staden bedriver med *program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2018-2023*.

Stadens program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning syftar till att nå målet om tillgänglighet för alla och full delaktighet på jämlika villkor. Programmet är ett övergripande styrdokument som stadens nämnder och bolagsstyrelser ska utgå från när de planerar och följer upp sitt arbete. Utifrån den samlade bilden av remissvaren till denna skrivelse anser jag att en översyn av teckenspråkets juridiska status i stadens verksamheter ska genomföras inom ramen för detta program. Kommunstyrelsen får i uppdrag att identifiera vilka nämnder och bolag som ska ingå i arbetet samt att översynen görs i samråd med kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor samt med relevanta organisationer inom civilsamhället och funktionshindersrörelsen.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Brev/skrivelse anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i denna promemoria.

Stockholm den 6 november 2019

DANIEL HELLDÉN

Bilaga

Brevet/skrivelsen

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Remissammanställning

Ärendet

Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor har i ett brev/skrivelse till kommunstyrelsen föreslagit att en översyn görs och riktlinjer utformas för teckenspråkets ställning, utvecklande och främjande inom staden. Detta då uppfattningen är att staden saknar grundläggande kunskap om teckenspråkets ställning samtidigt som staden har ett ansvar för att teckenspråket främjas och utvecklas. Särskild vikt bör enligt rådet ägnas åt hur det säkerställs att teckenspråkiga barn, eller barn till teckenspråkiga föräldrar, får sina rättigheter tillgodosedda.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, arbetsmarknadsnämnden, kulturnämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden, äldrenämnden, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Spånga-Tensta stadsdelsnämnd och Södermalms stadsdelsnämnd.

Arbetsmarknadsnämnden har avstått från att svara på remissen då frågan gällande teckenspråk inte är fråga som ligger inom arbetsmarknadsnämndens särskilda ansvarsområde, och därför inte kan bidra med särskilda kunskaper eller förslag i frågan.

Stockholms Dövas Förening (SDF), Hörselskadades förening i Stockholm (HRF Stockholm), Stockholms Dövas Ungdomsråd (SDUR), Förbundet Sveriges Dövblinda Stockholm och Gotlands län (FSDB Stockholm och Gotlands län), Handikappföreningarnas samarbetsorgan i Stockholms stad (HSO Stockholms stad) och Unga Hörselskadade i Stockholms stad (HiSUS) och Unga Hörselskadade Stockholm och Gotland (UHiS och HiSUS) har på eget initiativ inkommit med ett gemensamt yttrande.

Innehållsförteckning	Sid
Stadsledningskontoret.....	5
Kulturnämnden.....	6
Socialnämnden.....	6
Utbildningsnämnden.....	7
Äldrenämnden.....	8
Skarpnäcks stadsdelsnämnd.....	9
Spånga-Tensta stadsdelsnämnd.....	9
Södermalms stadsdelsnämnd.....	10
Stockholms Dövas Förening (SDF), Hörselskadades förening i Stockholm (HRF Stockholm), Stockholms Dövas Ungdomsråd (SDUR), Förbundet Sveriges Dövblinda Stockholm och Gotlands län (FSDB Stockholm och Gotlands län), Handikappföreningarnas samarbetsorgan i Stockholms stad (HSO Stockholms stad) och Unga Hörselskadade i Stockholms stad	

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 24 juni 2019 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret håller med rådet för funktionshinderfrågor att teckenspråkets ställning, utvecklande och främjande inom staden är en viktig fråga. Alla stockholmare oavsett funktionsförmåga ska tillförsäkras integritet, självbestämmande och möjlighet att kunna delta på lika villkor i samhällets gemenskap. Genom att bättre inkludera personer med funktionsnedsättning utvecklas Stockholm och blir en bättre stad.

Enligt språkrådet, som är Sveriges officiella organ för språkvård och språkpolitik, finns det cirka 30 000 teckenspråkstalare i Sverige. Inom målgruppen finns exempelvis personer med synnedsättningar, kognitiva funktionsnedsättningar, rörelsehinder, personer med utvecklingsstörning, afatiker och döva. Teckenspråket är ett eget språk med egen grammatik.

I den svenska språklagen (2009:600) finns bestämmelser om det svenska språket, de nationella minoritetsspråken och det svenska teckenspråket. Den som är döv eller hörselskadad eller av andra skäl har behov av teckenspråk ska ges möjlighet att lära sig, utveckla och använda det svenska teckenspråket. Lagen reglerar även det allmännas ansvar för att den enskilde ges tillgång till språk samt språkanvändning i offentlig verksamhet. Alla statliga och kommunala myndigheter och andra offentliga organ har en skyldighet att skydda och främja det svenska teckenspråket, enligt språklagen. Några exempel är förskolan, skolan och regionens hörselvårdsenheter. I Stockholms stad finns verksamheter och stöd för målgruppen och staden anser att det är viktigt att säkerställa att språklagen följs.

Stadens arbete med funktionshinderfrågor utgår ifrån konventionen om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Stadens program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning syftar till att nå målet om tillgänglighet för alla och full delaktighet på jämlika villkor. Programmet är ett övergripande styrdokument som stadens nämnder och bolagsstyrelser ska utgå från när de planerar och följer upp sitt arbete.

Programmet belyser åtta olika fokusområden och ett av fokusområdena är rätten till information och kommunikation. I programmet anges att ”Personer med funktionsnedsättning ska kunna få information och kommunicera med staden på jämlika villkor som andra, i tillgängliga och användbara format som är anpassade för olika funktionsnedsättningar och situationer. Kommunikation kan vara både verbal och icke verbal.”

Kommunfullmäktiges budget anser att stadsdelsnämnderna ska identifiera och systematiskt avlägsna det som motverkar delaktighet i samhället och ett självständigt liv. Stadens mål är att vara en levande och socialt hållbar stad, där alla är delaktiga i samhällsutvecklingen utifrån sina egna förutsättningar. Funktionsnedsättning ska aldrig vara ett hinder för att någon ska kunna utvecklas och leva det liv som den önskar.

Stadsledningskontoret anser att teckenspråkets ställning, utvecklande och främjande inom staden är en viktig fråga. Stadsledningskontoret gör bedömningen att frågan omhändertas genom arbetet staden bedriver med *program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2018-2023*.

Stadsledningskontoret föreslår att skrivelsen anses besvarad med hänvisning till vad som anförs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Kulturnämnden

Kulturnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 28 maj 2019 följande.
Nämnden beslutar enligt förslag från kulturförvaltningen.

Kulturförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 15 maj 2019 har i huvudsak följande lydelse.

Kulturförvaltningen ser förslaget om en översyn av teckenspråkets status i staden, främjande och utveckling som positivt. Genom en översyn kan staden få en lägesbeskrivning och ett underlag för att förbättra arbetet. Översynen kan också visa på samordningsvinster mellan stadens förvaltningar vad gäller utveckling och främjande av teckenspråket i staden då detta är ett ansvar för det allmänna.

Då barnkonventionen snart blir lag ställs dessa frågor än mer på sin spets vilket ytterligare talar för att en översyn bör göras för att stadens verksamheter ska stå rustade inför införandet. Mot bakgrund av ovanstående tillstryker Kulturförvaltningen förslaget.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 18 juni 2019 följande.
Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 15 april 2019 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig i huvudsak positiv till förslaget om översyn av teckenspråkets ställning, utveckling och främjande inom staden.

I den svenska språklagen (2009:600) finns bestämmelser om det svenska språket, de nationella minoritetsspråken och det svenska teckenspråket. Lagen reglerar även det allmännas ansvar för att den enskilde ges tillgång till språk samt språkanvändning i offentlig verksamhet och i internationella sammanhang.

Alla statliga och kommunala myndigheter och andra offentliga organ har en skyldighet att skydda och främja det svenska teckenspråket, enligt språklagen. Några exempel är förskolan, skolan och landstingens hörselvårdsenheter.

I Stockholms stad finns verksamheter och stöd för målgruppen. Staden arbetar med att vara en tillgänglig stad. En översyn skulle kunna tydliggöra det arbete som pågår samt visa på behov av eventuellt utvecklingsarbete.

Stadens arbete utgår ifrån konventionen om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning där stadens program för tillgänglighet och delaktighet belyser olika fokusområden och fungerar som ett övergripande styrdokument i stadens verksamheter.

Någon tidigare översyn av hur arbetet med att möta upp lagen, konventionen och stadens program med fokus på teckenspråk har inte gjorts. En sådan genomlysning skulle göra det möjligt för staden att uppmärksamma utvecklingsområden och goda exempel.

Riktlinjer syftar till att bidra till att kommunallagens princip om likställighet för alla medborgare efterlevs. Förvaltningen tänker att ett eventuellt behov av att ta fram nya riktlinjer skulle kunna framkomma som ett resultat av översynen och därefter upprättas på uppdrag av kommunfullmäktige.

Sammanfattningsvis ställer sig förvaltningen positivt till förslag om att en översyn, utifrån ett formulerat uppdrag, genomförs. När översynen är gjord är det möjligt att ta ställning till om riktlinjer behöver utformas.

Förvaltningen föreslår att socialnämnden hänvisar till detta tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 13 juni 2019 följande. Utbildningsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 17 maj 2019 har i huvudsak följande lydelse.

Svenskt teckenspråk har enligt språklagen motsvarande ställning som de nationella minoritetsspråken. De bestämmelser i språklagen som gäller för minoritetsspråken gäller också det svenska teckenspråket. Språklagen innebär därmed en förstärkning av det svenska teckenspråkets ställning. Den som är döv eller hörselskadad eller av andra skäl har behov av teckenspråk ska ges möjlighet att lära sig, utveckla och använda det svenska teckenspråket.

De allra flesta döva eller hörselskadade barn har hörande föräldrar, vilket betyder att det svenska teckenspråket inte överförs i första hand från föräldrar till barn, utan via andra teckenspråkiga personer. För att barnen ska kunna lära sig, använda och utveckla det svenska teckenspråket är det viktigt att en teckenspråkig miljö erbjuds i förskolan och skolan.

I Stockholm finns tre alternativa placeringar för elever med hörselnedsättning; att läsa integrerat, att ansöka till Alviksskolans hörselklasser eller till Manillaskolan, Specialpedagogiska skolmyndigheten, SPSM. Modern teknik gör att de flesta barn som föds numera opereras med Cochlea implantat (CI). Det betyder att de som föds döva får tillgång till talad svenska, men i ett livsperspektiv har de behov av teckenspråkskompetens. Forskning visar att de elever som får tillgång till båda språken ökar sina möjligheter att ta sig an sin utbildning. Forskning och resultat för elever med hörselnedsättning betonar också vikten av att eleven har tillgång till båda språken i sin lärmiljö. Alviksskolan har medvetet och systematiskt utvecklat sin verksamhet i riktning mot en tvåspråkig miljö genom kompetensutvecklingssatsningar med målet att all personal som arbetar med elever som är döva och har hörselnedsättning ska kunna svenskt teckenspråk. Skolan beskriver att medvetenheten om vikten av ett alternativt kommunikationsspråk för elever med hörselnedsättning har ökat under senare år. Framför allt för att andelen elever med hörselnedsättning som redan under förskoletiden fått tillgång till en tvåspråkig miljö med svenska och teckenspråk stadigt ökat. Såväl elever som föräldrar har då upptäckt värdet av att välja kommunikationssätt beroende på kontext eller behov av fördjupad förståelse.

Teckenspråk kan även läsas som modersmål. Skolorna beställer modersmålsundervisning via utbildningsförvaltningens språkcentrum. I vissa kommunala grundskolor har man ordnat undervisningen med egna lärare. Regelverket runt teckenspråk som modersmål är otydligt. Elever kan få undervisning i teckenspråk som modersmål men det finns inga särskilda regler som gäller för just teckenspråk, trots att det skiljer sig mycket från andra språk. Här finns, menar förvaltningen, en del frågetecken som rör rätten till undervisning i teckenspråk och kunskapskrav som fokuserar på bland annat hörförståelse och muntlig förmåga.

Förvaltningen anser att en helhetsbild av stadens arbete med att synliggöra, utveckla, informera och sprida kunskap om svenskt teckenspråk är viktig ur ett barn- och rättighetsperspektiv.

Äldrenämnden

Äldrenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 18 juni 2019 följande.
Äldrenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 20 maj 2019 har i huvudsak följande lydelse.

Under äldreförvaltningens arbete med utredning *Profil-, intressent-och korttidsboende* (dnr 410-587/2016) aktualiserades behovet av olika former av äldreomsorg för döva och dövblinda personer och deras behov att kunna kommunicera på det svenska teckenspråket. Målgruppen har varit mindre känd för stadens äldreomsorg och det är relativt få som ansökt om olika insatser. Under utredningen fann äldreförvaltningen att det finns ett behov av ökade kunskaper om döva och dövblindas behov och livssituation.

Teckenspråket har en särställning i det svenska samhället genom *språklagen* (SFS 2009:600). Där jämföras teckenspråk med de nationella minoritetsspråken men skyddet är i praktiken olika. Teckenspråket har inte samma rättigheter som de nationella minoritetsspråken har inom barn- och äldreomsorg. För de nationella minoritetsspråken gäller att ”En kommun som ingår i ett förvaltningsområde ska erbjuda de som begär det möjlighet att få hela eller väsentlig del av den service eller omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen av personal som behärskar finska, meänkieli respektive samiska.” Vidare ska kommunen erbjuda, om kommunen har tillgång till, service eller omvårdnad från personal som talar jiddisch och/eller romani chib”, Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk § 18. Därmed finns ingen lagstadgad skyldighet att erbjuda äldreomsorgsinsatser på det svenska teckenspråket.

I förvaltningslagen anges att en myndighet ska använda tolk och översätta handlingar om det behövs för att den enskilde ska kunna ta till vara sin rätt när myndigheten har kontakt med någon som inte behärskar svenska. I stadens Riktlinjer för handläggning inom socialtjänstens äldreomsorg står ” En äldre person som inte behärskar svenska språket eller som är syn, hörsel- eller talskadad ska biståndshandläggaren vid behov anlita auktoriserad tolk.” Vid äldreförvaltningens kontakter med stadens beställarenheter uppgav de att tolk används vid kontakter med döva eller dövblinda personer och att det inte är svårt att engagera tolkar vid dessa tillfällen.

Äldreförvaltningen erfar dock att ökad kunskap behövs vad gäller de dövas särskilda behov och levnadsvillkor. Äldre döva kan uppleva svårigheter i kontakter med myndigheter och att ta till sig skriven information. En konsekvens kan vara att äldre inte får kunskap om det stöd och den hjälp som finns. Här kan digital information på teckenspråk vara en väg till ökad delaktighet. I äldreförvaltningens utredning framkom även att äldre inte ansöker om hjälp då det inte finns teckenspråkig personal.

Genom stadens *Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2018-2023* kan målen om tillgänglighet för alla och full delaktighet på jämlika villkor nås. Programmet är ett styrdokument som stadens nämnder och bolagsstyrelser ska utgå från när de planerar och följer upp sitt arbete. Här anges att ”Personer med funktionsnedsättning ska kunna få information och kommunicera med staden på jämlika villkor som andra, i tillgängliga och användbara format som är anpassade för olika funktionsnedsättningar och situationer. Kommunikation kan vara både verbal och icke verbal.”

Sammanfattningsvis vill äldreförvaltningen framhålla vikten av ökad kunskap om döva och dövblindas behov och livssituation. Att för en döv person kunna kommunicera på sitt modersmål, det svenska teckenspråket, är en grundläggande förutsättning för att kunna formulera sina behov och önskemål. Förvaltningen anser att det finns behov av att se över teckenspråkets ställning, utvecklande och främjande i staden. När översynen är gjord är det möjligt att ta ställning till om riktlinjer behöver utformas.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 13 juni 2019 följande.

1. Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Ärendet justeras omedelbart.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 15 maj 2019 har i huvudsak följande lydelse.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltning håller med om att det är en viktig fråga och en viktig målgrupp att arbeta med. En översyn av teckensspråkets ställning, utvecklande och främjande ligger i linje med pågående arbete kring stadens program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning. Rätten till information och kommunikation samt att få tillgång till ny teknik är ett av åtta fokusområden som ingår i programmet.

Stockholms stad har ett ramavtal gällande teckentolkar. Förvaltningen använder sig av dessa vid behov.

Sverige har en språklag som började gälla den 1 juli 2009 och § 9 handlar om det svenska teckenspråket. I språklagen jämställs det svenska teckenspråket med de nationella minoritetsspråken, men i praktiken är skyddet olika. De nationella minoritetsspråken har ett mer långtgående skydd i lagen om minoriteter och minoritetsspråken till exempel när det gäller språkliga rättigheter inom barn- och äldreomsorgen.

Förvaltningen ser positivt på förslaget att staden genomför en översyn över teckensspråkets ställning, utvecklande och främjande inom staden. Förvaltningen anser att det är först när en översyn är gjord som det är möjligt att ta ställning till om riktlinjer behöver utformas.

Förvaltningen överlämnar detta tjänsteutlåtande som svar på skrivelsen.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 13 juni 2019 följande.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd beslutar att överlämna tjänsteutlåtandet som svar på remissen.

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 20 maj 2019 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser att det är en viktig fråga och en viktig målgrupp att arbeta med. En översyn av teckensspråkets ställning, utvecklande och främjande ligger i linje med pågående arbete kring stadens program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning.

Språklagen har samma formulering om teckenspråket som om Sveriges fem nationella minoritetsspråk. Det innebär att det svenska teckenspråket i lagen har fått samma status som de nationella minoritetsspråken men skyddet är inte lika omfattande i språklagen som i minoritetslagen. Regeringen har utrett vilka språk som skulle få status som nationella minoritetsspråk i Sverige. Utredningen kom fram till att det svenska teckenspråket inte är ett kulturspråk som talas av en minoritet utan snarare ska ses som ett kommunikationsmedel för personer med hörselnedsättningar. Därför fick det svenska teckenspråket inte status som ett nationellt minoritetsspråk.

Förvaltningen ser positivt på förslaget att staden genomför en översyn över teckensspråkets ställning, utvecklande och främjande inom staden. Vidare anser förvaltningen att det är först när en översyn är gjord som det är möjligt att ta ställning till om riktlinjer behöver utformas.

Södermalms stadsdelsnämnd

Södermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 23 maj 2019 följande.

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Södermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 17 april 2019 har i huvudsak följande lydelse.

Språkrådet, som ansvarar för språkvården i Sverige, är Sveriges officiella organ för språkvård och språkpolitik. Rådet arbetar, förutom med svenska, med minoritetsspråken finska, jiddisch, meänkieli, romska och svenskt teckenspråk.

Enligt Språkrådet består gruppen som använder teckenspråk av cirka 30 000 teckenspråkstalare i Sverige. Inom målgruppen finns exempelvis personer med synnedsättningar, kognitiva funktionsnedsättningar, rörelsehinder, personer med utvecklingsstörning, afatiker och döva. Teckenspråket är ett eget språk med egen grammatik.

Sverige har en språklag som började gälla den 1 juli 2009 och § 9 handlar om det svenska teckenspråket. ”Det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja det svenska teckenspråket” lyder lagtexten. I § 14 står: ”Var och en som är bosatt i Sverige ska ges möjlighet att lära sig utveckla och använda svenska”. Vidare framgår i samma paragraf att ”Den som är döv eller hörselskadad och den som av andra skäl har behov av teckenspråk ges möjlighet att lära sig, utveckla och använda det svenska teckenspråket.”

Språklagen har samma formulering om teckenspråket som om Sveriges fem nationella minoritetsspråk. Det innebär att det svenska teckenspråket i lagen har fått samma status som de nationella minoritetsspråken men skyddet är inte lika omfattande i språklagen som i minoritetslagen. Regeringen har utrett vilka språk som skulle få status som nationella minoritetsspråk i Sverige. Utredningen kom fram till att det svenska teckenspråket inte är ett kulturspråk som talas av en minoritet utan snarare ska ses som ett kommunikationsmedel för personer med hörselnedsättningar. Därför fick det svenska teckenspråket inte status som ett nationellt minoritetsspråk.

Förvaltningen ser positivt på förslaget att staden genomför en översyn över teckenspråkets ställning, utvecklande och främjande inom staden. Först när en översyn är gjord är det möjligt att ta ställning till om riktlinjer behöver utformas.

Stockholms Dövas Förening (SDF), Hörselskadades förening i Stockholm (HRF Stockholm), Stockholms Dövas Ungdomsråd (SDUR), Förbundet Sveriges Dövblinda Stockholm och Gotlands län (FSDB Stockholm och Gotlands län), Handikappföreningarnas samarbetsorgan i Stockholms stad (HSO Stockholms stad) och Unga Hörselskadade i Stockholms stad (HiSUS) och Unga Hörselskadade Stockholm och Gotland (UHiS och HiSUS)

Stockholms Dövas Förening (SDF), Hörselskadades förening i Stockholm (HRF Stockholm), Stockholms Dövas Ungdomsråd (SDUR), Förbundet Sveriges Dövblinda Stockholm och Gotlands län (FSDB Stockholm och Gotlands län), Handikappföreningarnas samarbetsorgan i Stockholms stad (HSO Stockholms stad) och Unga Hörselskadade i Stockholms stad (HiSUS) och Unga Hörselskadade Stockholm och Gotland (UHiS och HiSUS) gemensamma yttrande inkommit den 12 juni 2019 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholms Dövas Förening (SDF), Hörselskadades förening i Stockholm (HRF Stockholm), Stockholms Dövas Ungdomsråd (SDUR), Förbundet Sveriges Dövblinda Stockholm och Gotlands län (FSDB Stockholm och Gotlands län), Unga Hörselskadade i Stockholms stad (HiSUS), Unga Hörselskadade Stockholm och Gotland (UHiS), med stöd av Handikappföreningarnas samarbetsorgan (HSO) i Stockholms stad – under namnändring till Funktionsrätt Stockholms stad – lämnar följande yttrande.

Det är vår erfarenhet att staden saknar grundläggande förståelse och kunskap om sitt ansvar avseende teckenspråket och gentemot teckenspråksanvändare. Staden behöver därför skaffa sig mer kunskap och upprätta rutiner så att man kan uppfylla sina skyldigheter. Staden behöver även säkerställa att personer som använder teckenspråk (1), i synnerhet döva, hörselskadade, eller dövblinda (2), får sina rättigheter tillgodosedda. Staden har genom passivitet och okunskap bidragit till att teckenspråkiga personer inom staden har sämre delaktighet, förutsättningar och möjligheter att utnyttja sina rättigheter än andra. Detta trots att döva, hörselskadade och dövblinda borde ses som en viktig tillgång för staden med samma rättigheter som andra. Att inte säkerställa dessa personers rättigheter och ta sitt ansvar är omodernt och inte uppdaterat till dagens lagstiftning och funktionshinderpolitiska mål. Vi ställer oss därför positiva till en översyn som tydligt anger vilka skyldigheter staden har avseende teckenspråket och teckenspråksanvändare. Särskilt fokus bör riktas mot hur kommunen avser att säkerställa att alla teckenspråksanvändare med en hörselnedsättning, dövhet eller dövblindhet ska få sina rättigheter tillgodosedda.

Sammanfattning:

Teckenspråket är ett språk i språklagens bemärkelse men därutöver också ett medel för tillgänglighet. På grund av denna dubbelhet intar språket en särställning i svensk rätt. Inte sällan reduceras teckenspråket till ett språk bland andra eller i bästa fall till ett språk som kan jämföras med minoritetsspråk i språklagen. Det är dock en ofullständig analys. Detta då en sådan analys inte tar i beaktande den rättighetslagstiftning som finns kopplat till den del av teckenspråkstalande som inte bara använder teckenspråk som ett språk bland andra att uttrycka sig på, utan som ett språk för delaktighet och lika villkor i samhället.

Staden bör därför upprätta en översyn om hur teckenspråket ska främjas som språk samt hur staden säkerställer att teckenspråkiga individer får sina rättigheter tillgodosedda inom ramen för det som åligger kommunen. Vilka dessa rättigheter är behandlas bland annat i denna remiss under de punkter som vi anser att översynen måste innehålla för att vara komplett. Staden behöver också inom ramen för sitt arbete verka för att statistik och indikatorer upprättas på området. Vi förutsätter att en sådan översyn också görs i samråd med de organisationer som berörs av detta.

Nu följer ett antal områden eller rättsfrågor som den efterfrågade översynen bör behandla.

1. En person som använder teckenspråk och som kommer i kontakt med kommunen i någon form ska alltid bemötas väl, opartiskt och sakligt. Personen ska alltid erbjudas tolk vid sådana omständigheter som föranleder skyldigheter enligt förvaltningslagen eller om diskrimineringslagen kräver det av kommunen. Denna skyldighet kan inte avstås ifrån med hänvisning att ett anhörigt barn tolkar.

2. Barn som har föräldrar vilka är teckenspråkiga och är i behov av, eller kommer få behov av att kommunicera på teckenspråk för en fullvärdig kommunikation ska ges möjlighet att lära sig teckenspråk. Idag begränsas möjligheten att läsa teckenspråk som modersmål i skolan av skäl som inte bör vara godtagbara. Här skulle vi se att staden jämför teckenspråk med minoritetsspråken vad gäller rätten till modersmålsundervisning.

3. Barn som är hörselskadade, döva, CI-användare eller har en dövblinddiagnos och är i behov av teckenspråk nu, eller kan förmodas ha det i framtiden, ska ges tillgång till teckenspråk i den omfattning som krävs för att fullt ut tillgodose deras behov och rättigheter nu och i framtiden.

4. Vårdnadshavare, syskon och anhöriga till ett barn med teckenspråk som första språk ska uppmuntras och få stöd för att också kunna lära sig teckenspråk fullt ut.

5. Staden bör ha rutiner och stöd för hur barn med teckenspråk som första språk ska tillgodose en barnomsorg på lika villkor som andra barn.

6. Staden bör säkerställa att man har rutiner och stöd för att säkerställa att man kan garantera en utbildning på lika villkor oavsett om barnet är dövt/hörselskadad och/eller har behov av en teckenspråkig miljö, undervisning eller stöd.

7. Staden bör säkerställa att alla barn kan tillgodogöra sig barnomsorg och utbildning på lika villkor genom att t.ex. säkerställa att barn som behöver färdas långt för att kunna tillgodogöra sig en teckenspråkig miljö i förskola/skola får transport till detta. Vårdnadshavare ska inte missgynnas för att deras barn har en hörselnedsättning.
8. Staden ska ansvara för att alla som behöver det ska ha tillgång till teckenspråkig hemtjänst.
9. Staden ska säkerställa att det inom socialtjänsten finns möjlighet att möta klienter med teckenspråk som primärt språk på ett sätt som innefattar kunskap om målgruppens förutsättningar, behov, kontext och kultur.
10. Staden ska säkerställa att den som är teckenspråkig kan få skyddat boende, kontaktperson och andra former av stöd av personal med teckenspråkig kompetens.
11. Staden bör säkerställa att det finns seniorboende med teckenspråkig miljö, personal och övrigt för att tillgodose teckenspråkigas behov och rättigheter.
12. Staden bör utvärdera inom vilka tjänster det saknas teckenspråkig kompetens som man behöver främja sådan kompetens för att kunna tillgodose teckenspråkigas behov och uppfylla sina skyldigheter i detta avseende.
14. Staden bör säkerställa att nyanlända ges information om hörselskador och rättigheter för den som har det (upp till var 4:e nyanländ har en hörselskada enligt somliga mätningar).
15. Staden bör säkerställa att den som är nyanländ och teckenspråkig eller i behov av teckenspråk för tillgänglighet och delaktighet, ges samma förutsättningar som andra i etableringen, t.ex. SFI/TFI.
16. Staden bör säkerställa att stadens kulturutbud är fullt ut tillgänglig för den som använder teckenspråk som första språk.
17. Staden bör säkerställa att döva, hörselskadade samt dövblinda som använder teckenspråk, fullt ut och på lika kan vara kulturutövare och inte bara ta del av kultur.
18. Staden bör upprätta en plan för hur teckenspråkiga ska ges förutsättningar att arbeta inom kommunal sektor på samma villkor som andra och på alla nivåer inom kommunen.
19. Stadens bör vidare se över vilka andra skyldigheter man har avseende teckenspråket och personer som använder teckenspråk som första språk kopplat till ekonomiska, kulturella och sociala rättigheter
20. Staden bör också se över vilka andra skyldigheter man har avseende teckenspråket och teckenspråkiga kopplat till medborgerliga och politiska rättigheter.
21. Staden bör säkerställa att all offentligt information som kommunen ansvarar för är tillgänglig för den som har teckenspråk som första språk.
22. Staden bör också säkerställa att det finns fungerande samråd med företrädare för gruppen.
23. Staden bör säkerställa att det finns en ansvarig instans för vilken det finns ett enhetligt ansvar i dessa frågor vari det finns kompetens om målgruppen och den lagstiftning som redogjorts för.
24. Staden bör genast säkerställa att hemsidor är i linje med MFD:S och webbtillgänglighetsdirektivets riktlinjer vad gäller textning av film och tillgång till information via teckenspråk.
25. Staden bör överväga om det inte krävs, och är mer effektivt än nuvarande ordning, att upprätta ett servicecenter för den som är i behov av eller har rätt till information på teckenspråk. Där kan också viss kompetens byggas upp och säkerställa att målgruppen får rätt kompetens vid rätt tid.
26. Staden bör säkerställa att döva, hörselskadade och dövblinda barn och ungdomar får möjlighet till meningsfull fritid som andra barn. Till exempel genom att säkerställa att det finns fritidsgårdar med teckenspråkig inriktning samt stötta idrotts- och kulturföreningar med sådan inriktning i större utsträckning.
27. Staden bör säkerställa att boenden som staden har eller anvisar medborgare till enligt LVU, HVB, SOL eller LSS kan erbjuda teckenspråkig personal och miljö för det fall att en döv, hörselskadad eller dövblind person behöver en sådan insats/stöd.
28. Staden bör säkerställa att teckenspråkiga får dela vårdboenden med andra teckenspråkiga för att undvika isolering.
29. Staden bör säkerställa att det finns en krisstrategi och information vid en kris som även inkluderar döva, hörselskadade och dövblinda.

30. Andra frågor som krävs för att teckenspråkiga och deras familjer ska få samma rättigheter som andra i och av kommunen.

Stadens ansvar för ovan enligt gällande rätt.

Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Själva grunden för de mänskliga rättigheterna, såsom vi betraktar dem idag, återfinns i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna från 1948. De har i sin tur bekräftats och förtydligats i en rad efterkommande konventioner som alla har gemensamt att de utgår från den allmänna förklaringen. En av dessa konventioner är FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som Sverige officiellt tillträdde 2009. I och med undertecknande och ratificering av konventionen har Sverige anslutit sig till dess skrivelser och en skyldighet att skydda de rättigheter som däri stadgas. (Prop 2008/09:28, bet. 2008/09SoU3, rskr. 2008/09:38). Detta ska bl.a. ske genom att regeringen:

- vidtar alla ändamålsenliga lagstiftningsåtgärder, administrativa och andra åtgärder för att uppfylla de rättigheter som erkänns i denna konvention.
- vidtar alla ändamålsenliga åtgärder, däribland lagstiftning, för att modifiera eller avskaffa gällande lagar, bestämmelser, sedvänjor och bruk som är diskriminerande mot personer med funktionsnedsättning,
- tar hänsyn till skyddet och främjandet av de mänskliga rättigheterna för personer med funktionsnedsättning i alla riktlinjer och program,
- avhåller sig från varje handling eller förfarande som är oförenligt med denna konvention och att säkerställa att myndigheter och offentliga institutioner handlar i enlighet med konventionen.

Staten är direkt ansvarig för att konventionen följs men delar av uppdraget tillfaller kommuner. Kommunal verksamhet ska utövas under lagarna och med respekt för allas människors lika värde (RF). Därmed också beakta konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och språklagen i alla delar av relevans.

Konventionen stadgar bland annat att personer med funktionsnedsättning ska åtnjuta samma rättigheter, dvs utan åtskillnad från andra, vad gäller medborgerliga och politiska rättigheter liksom rättigheter kopplade till konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter.

Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning stadgar bland annat det allmänna ska erkänna och främja användning av teckenspråk samt ger teckenspråkiga användare rättigheter inom en rad olika samhällsområden för vilket kommunen ansvarar för.

Europakonventionen och EU-rätt

Europakonventionen (Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna) är svensk lag och bär samtidigt särställning. Lag eller annan föreskrift får inte meddelas i strid med Sveriges åtaganden på grund av konventionen. Europadomstolen övervakar dess tillämpning för medlemsstaterna. EU är sedan 2011 en ansluten part till FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Då EU numera är en part i FN-konventionen finns det idag en ganska omfattande lagstiftning som försöker harmonisera bl.a. tillgänglighetskrav inom marknaden se till exempel det s.k. webbtillgänglighetsdirektivet. Överträdelser av dessa EU-direktiv är i regel sanktionerade.

Språklagen I lagen finns bestämmelser om svenska språket, de nationella minoritetsspråken och det svenska teckenspråket. Lagen innehåller även bestämmelser om det allmännas ansvar för att den enskilde ges tillgång till språk samt om språkanvändning i offentlig verksamhet. Lagen syftar också till att värna den språkliga mångfalden i Sverige samt den enskildes tillgång till språk.

Det allmänna har enligt lagen ett särskilt ansvar för att skydda och främja det svenska teckenspråket. Lagen ålägger det allmänna ett ansvar för att skydda och främja det svenska teckenspråket. Sverige har ratificerat FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionshinder (se ovan) där frågor om teckenspråk behandlas. Den som är döv eller hörselskadad och den som av andra skäl har behov av teckenspråk ges möjlighet att lära sig, utveckla och använda det svenska teckenspråket. Det allmänna ansvarar för att den enskilde som är döv eller hörselskadad och har behov av teckenspråk ges tillgång till språket.

Förvaltningslagen

En myndighet, eller den som bedriver myndighetsutövning ska se till att kontakterna med enskilda blir smidiga och enkla. Myndigheten ska också lämna den enskilde sådan hjälp att han eller hon kan ta till vara sina intressen. Hjälpen ska ges i den utsträckning som är lämplig med hänsyn till frågans art, den enskildes behov av hjälp och myndighetens verksamhet. Det innebär att kommunen i sina kontakter med enskilda döva, hörselskadade och/eller dövblinda ska använda tolk och vara tillgängliga i den utsträckning som krävs för att den enskilde ska kunna ta till vara sin rätt.

Diskrimineringslag

Diskrimineringslagen i dess nuvarande utformning har funnits sedan 2009.

Diskrimineringslagen stadgar, bland annat, ett förbud mot missgynnande som har indirekt eller direkt koppling till en persons funktionsnedsättning. Lagen innefattar också ett skydd mot trakasserier på grund av funktionsnedsättning. För diskriminering krävs inte uppsåt. Som regel räcker med att ett objektivet missgynnande som har koppling med en diskrimineringsgrund såsom funktionsnedsättning. Det behöver inte vara funktionsnedsättningen som sådan är avgörande för missgynnandet utan det räcker med något som har ett direkt samband med diskrimineringsgrunden som tex teckenspråk till döva. Även instruktioner som innebär utgör ett diskriminerande utfall är förbjudet.

Sedan 2015 är bristande tillgänglighet en diskrimineringsgrund. Dvs underlåtenhet att vidta skäligen anpassningar för att personer med funktionsnedsättning ska komma i samma situation som andra jämbördiga individer är överträdelser av lag. Den som drabbas är berättigad diskrimineringsersättning. Vid skälig anpassning anges enkelt avhjälpna hinder ofta vara ett minimum. Det är dock ett delvis irrelevant mål för att vidta skäliga åtgärder vad gäller hörselskadade, döva och dövblinda. Andra expertmyndigheter ger mer stöd för vad som bör göras för tillgänglighet angående målgruppen.

En ytterligare bestämmelse i diskrimineringslagen som är relevant för denna skrivelse är 3 kap DL som reglerar aktiva åtgärder. Sedan 2017 är det lag på att alla arbetsgivare ska jobba systematiskt för att säkerställa att det finns ett förebyggande och främjande arbete mot diskriminering. Det gäller inte bara på arbetsplatsen utan även i möte med externa personer.

Ett missgynnande och diskriminering enligt lagen kan inte bara den som är hörselskadad, döv eller dövblind på grund av stadens agerande. Ett missgynnande på grund av funktionsnedsättning kan också drabba den som är anhörig. Till exempel kan vårdnadshavare hävda diskriminering när staden inte kan tillgodose deras barns rätt till förskola på lika villkor om det innebär någon form av missgynnande även för föräldrarna.

Barnkonventionen

Barnkonventionen förväntas bli svensk lag 2020. I likhet med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning är den dock redan gällande då vi är anslutna till den folkrättsligt. Regeringen är skyldig att tillse att lagar och tillämpning av dem sker i enlighet med konventionen. Om så inte görs innebär det att staten, dvs regeringen, inte fullgjort sina skyldigheter enligt konventionen.

Barnkonventionen stadgar att barns rättigheter ska vara särskilt skyddade och framförallt att barn inte ska ges sämre rättigheter för att de är barn. Vid beslut som berör barn ska barnets bästa stå i främsta rummet. Barn ska alltså ha samma möjligheter till medborgarligena och politiska rättigheter som övriga medborgare samt åtnjuta samma rättigheter vad gäller ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. Barn som använder teckenspråk och därför omfattas av rättigheter enligt både barnkonventionen och konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättningar har förstärkta rättigheter. Till exempel till god barnomsorg, utbildning och fritid. Detta till trots är staden här ganska dålig att t.ex. säkerställa förskola på lika villkor.

Kommunen är skyldig att enligt RF och kommunallag behandla alla människor lika (likhetsprincipen respektive likställighetsprincipen) om det inte är så att det finns skäl för undantag.

RF: 1 kap. 9 § RF lyder ”Domstolar samt förvaltningsmyndigheter och andra som fullgör uppgifter inom den offentliga förvaltningen skall i sin verksamhet beakta allas likhet inför lagen samt iakttaga saklighet och opartiskhet.

Kommunallag: 2 kap 3 § lyder ”Kommuner och landsting ska behandla sina medlemmar lika, om det inte finns sakliga skäl för något annat.”

Dvs kommunen ska alltså inte behandla teckenspråkiga som andra om behandlingen rent faktiskt innebär att gruppen förfördelas. Passivitet eller neutrala riktlinjer som särskilt drabbar

personer med en funktionsnedsättning som därav använder sig av teckenspråk utgör i vissa fall även diskriminering som tidigare konstaterats (se ovan).

Ytterligare lagstiftning finns som i bibliotekslagen m.m. men vi lämnar åt staden att göra en mer utförlig analys för respektive område.

Fotnoter

1 Vi benämner för enkelhetens skull teckenspråk som samlingsnamn för en rad olika språk som är kopplade till teckenspråket som även taktilt teckenspråk, TSS och även andra former

2 Även andra personer använder sig dock av teckenspråk i olika former för fullvärdig kommunikation.